

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Intellectum solo lumine gloriæ esse integrum principium visionis,
authoritate probatur. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

qualitas, quæ posita ponitur effectus, & ablata auferitur; non est, cur negemus esse principium illius: exemplum vero de corporali oculo ineptum est. Nam oculus indiget aliquando interius roborari; & robur illud vel dispositio non est principium videndi, sed conditio, quia virtus videndi est in organo corporali, & indiget recta illius dispositione; quæ ablata ipsa facultas aut minuitur, aut omnino extinguitur: hoc autem non potest oculo mentis accideret, neque quid simile, ratione cuius dicamus, lumen solum esse conditionem, non principium visionis.

CAP. VI.

Intellectum cum solo lumine gloriæ esse integrum principium visionis, auctoritate probatur.

Tertia opinio ceteris præfate videtur, eaque mihi summo opere probatur, quæ asserit essentiam diuinam non coniungi intellectui loco speciei intelligibilis, sed generali quadam ratione, sicut primum mouens ad visionem cum intellectu concurrere, atque solum esse obiectum illius, ipsum vero intellectum habitu luminis instructum esse sufficientem, & integrum eius principium. Ea videtur esse Ricardi in 4. dist. 49. art. 3. q. 2. docet enim, si sequamur sententiam, quæ astruit visionem effici ab ipsis beatis, quam probabilem putat, lumen gloriæ necessarium esse, ut intellectum secundet ad eliciendam visionem; nusquam vero asserit, essentiam diuinam præterea esse loco speciei impressæ, ut principium eliciendi visionem: quinimo in 3. d. 14. artic. 1. q. 3. defendit, ut probabilem, sententiam asserentium Deum nunc à Beatis per speciem videri, quæ sit principium visionis: eorum vero opinionem impugnat, qui docent essentiam diuinam substitui in locum speciei.

Cum Ricardo sentit Scotus locis disput. 4. c. r. citatis: existimat enim si visio ab intellectu Beatorum efficitur, habitum luminis gloriæ ad hoc esse necessarium, ut vim tribuat intellectui ad videndum: unde utrumque putat esse principium visionis; nusquam vero asserit essentiam diuinam esse loco speciei, tanquam principium visionis; imò vero in 4. d. 49. q. 11. dicit, lumen gloriæ sine specie ad eliciendam visionem sufficere: quia obiectum præsens est, non tamen ait ipsum obiectum supplere locum speciei. Porro autem obiectum non supplere locum speciei, expressè asseuerat Th. de Argem. in 4. d. 49. q. 2. a. 3. qui tamen in artic. 1. dixerat habitum luminis requiri ad visionem, & idem Scotus in 4. dist. 49. q. 11. Respondet dicitur, existimat rationes, quibus probari solet, Deum, non videri per speciem, nihil probare: intelligit vero etiam de facto.

Cæterum, quod caput est huic sententiæ non solum S. Thom. non aduersatur, verum etiam ex ipso non obscure colligitur. In primis enim ubique de habitu luminis gloriæ agit, aut indicat, aut aperte etiam docet, dari ad roborandum intellectum, ut eliciat visionem, hoc est, ut vim illi conferat, & compleat eius efficacitatem ad producendam visionem. Ita docuit in hoc artic. 5. ad 1. & 2. & 3. contra gentes c. 5. & 55. in prima ratione, & clarissime c. 53. De essentia vero diuina nusquam docuit id, quod discipuli ipsius defendunt, eam videri esse in intellectu beati loco speciei impressæ ad eliciendam visionem; sed ad hunc effectum, solum asserit lumen gloriæ deferre. Aliqua vero loca, quibus S. Doctor docere videtur, essentiam

diuinam esse loco speciei, quibus discipuli ipsius in eam sententiam adducti videntur, faciliorem habent expositionem.

Præcipuus est artic. 2. huius quo solutione ter-
tia, vbi sic ait. *Sicut alie forme intelligibiles quæ non sunt suam esse, vniuntur intellectui secundum aliquod esse, quo informant ipsum intellectum, & faciunt ipsum in actu; ita diuina essentia vnitur intellectui creato, ut intellectum in actu per se ipsum faciens intellectum in actu.*

Verum ex hoc testimonio nostra potius, quam aduersariorum sententia confirmatur: nam quamuis essentiam diuinam comparat formis, hoc est, speciebus intelligibilibus, quæ informant intellectum, & ipsi inherentes vniuntur, & asserat, eam secundum suum esse vñiri intellectui: (intelligit autem ex eo quod inheret) non tamen affirmat vñiri intellectui, sicut formam, & speciem intelligibilem impressam ad eliciendam visionem: quin potius dicit vñiri intellectui, tanquam intellectum in actu, hoc est, sicut rem actu intellectam, quæ reddit ipsum intellectum in actu; hoc est intelligentem: non ait in actu primo, sed in actu: intelligit autem actum secundum: sicut enim res actu intellecta ad intellectum refertur. Comparat igitur essentiam diuinam, non speciei impressæ, sed expressæ, & verbo, quam etiam appellat ipse formam intelligibilem in quæst. 3. de veritate artic. 2. & docet, essentiam diuinam habere locum verbi in ipsa visione. Nam ut supra disput. 39. diximus, vbi que plane sensuit S. Thomas, Dei essentiam secundum se absque vñlo verbo à Beatis videri: alias verò naturas ab intellectu cognosci, non secundum se, sed per verbum ipsarum: imò ipsum verbum prius videri.

Deinde quatuor alijs locis, nempe in hoc art. 5. ad 1. & 3. contra gent. cap. 51. & cap. 53. & q. 8. de veritate artic. 1. docet, essentiam diuinam per lumen gloriæ non fieri intelligibilem, sed per se talem esse; lumen autem ad hoc infundi, ut intellectus potens sit ad eliciendam visionem. Si verò lumen locum haberet speciei impressæ, ut principium visionis, fieret Deus per ipsum intelligibilis in actu primo, sicut res aliæ per suas species impressas, ergo cum ipsa essentia per se sit intelligibilis ex sententia S. Thom. sequitur eam esse loco speciei impressæ, & eo modo intellectui beatorum vñiri.

Ex his tamen locis, & eorum doctrina, si recte expendatur, nostra potest sententia confirmari. Ideo enim sanctus Doctor dixit, Deum non fieri intelligibilem per lumen, etiamsi illud constituat intellectum potentem in actu primo ad videndum; quia essentia diuina per se ipsam sine vñlo verbo videtur, & ipsam visionem terminat; aliter quam aliæ res, quæ medio verbo intelliguntur, atque eo intelligibiles, & visibiles fiunt. In quem sensum ipse etiam beatus Th. in 4. d. 49. q. 2. art. 1. dixit, eodem modo fieri vñum ex intellectu beati, & ipso Deo, quando per se videtur, sicut si vñum ex intellectu, & specie, seu forma intelligibili, quando intellectus intelligit, non dixit quando intellectus constitutus est in actu 1. per speciem impressam; sed quando actu per verbum intelligit, nam axiom. illud satis tritum, & vulgare, *Ex intellectu, & intelligibili fit vñum*, multò melius intelligitur, de intellectu actu cognoscente, quam de intellectu in actu per speciem impressam constituto. Hanc sane puto esse mentem Doctoris sancti, nec vsquam oppositum

Exponitur testimon. S. Thomæ de specie expressæ

Obijciunt alia S. Thomæ testimonia.

S. Thom.

29

*Obijetur
alius locus.*

Exponitur.

30

oppositum docuisse, ut discipuli illius comminiscuntur. Solum videtur nobis aduersari id, quod ipse tradidit 3. contra gent. cap. 51. & quæst. illa 8. de veritate art. 1. & in 4. d. illa 49. quæst. 2. art. 1. ad 5. nempe essentiam diuinam in beatitudine esse, quo videtur, & quod videtur: id quod nullo modo verum esset, nisi essentia diuina esset loco speciei impressæ, qua ratione est id quo videtur: nam quatenus est obiectum visionis, est id, quod videtur & res visa. Respondeo tamen ex eadem doctrina, quam hactenus diximus esse beati Thom. per medium, quo videtur, eum non intelligere principium eliciendi visionem, qualis est species impressa, quamquam hæc etiam appellari potest id, quo videtur: sed intelligere verbum, quo res etiam videtur: nam cum S. Th. sentiat, ut sepius notauimus, in visione Dei non dari verbum expressum; sed ipsum Deum per se videri, hoc peculiare inter alias res intelligibiles Deo habet, quod alias solum sunt id, quod videtur, quia non habent locum verbi, nec per se: sed in verbo videntur: Deo autem vtrunque conuenit, quia cum sit loco verbi, est quo & quod videtur. Superest igitur, ut iuxta mentem S. Th. satis sit ad eliciendam visionem, intellectum Beatorum instrui, & secundum effici lumen gloriæ: nec aliquid aliud sit loco speciei impressæ: an verò ipsum lumen species impressa dici possit, sequenti capite paucis explicabimus.

CAPITULUM VII.

Eadem sententia ratione confirmatur, & explicatur amplius.

Essentia diuina in habitibus luminis gloriæ non habet vicem speciei.

Iam verò ex dictis præcedentem opinionem ratione confirmare, non erit difficile: cum enim Scholasticis indubitatum sit, habitum luminis gloriæ intellectibus Beatorum infundi, & simul cum lumine gloriæ essentia diuina locum speciei impressæ supplere nequeat, ut cap. 3. probatum est: reliquum est vt dicamus intellectum solo habitu luminis instructum, esse principium visionis, ipsum verò Deum solum esse obiectum illius. Possit quidem Deus, vt disp. 46. dicemus, sine habitu luminis intellectum mouere ad eliciendam visionem: tunc autem ipse esset loco luminis, cuius efficacitatem suppleret: ac proinde locum obtineret speciei impressæ, quæ solet esse principium visionis: cum tamen omnes Scholastici sentiant esse habitum luminis, vt vidimus disputatione præced. & probatum maneat illud esse principium visionis: efficitur, essentiam diuinam in locum speciei impressæ non subrogari: neque id maiori indiget confirmatione, quæ aliarum opinionum impugnatione, ex qua euidenter hæc nostra opinio colligitur.

Cur illa qualitas luminis gloriæ dicatur.

Superest, vt exponamus, cur dicatur qualitas illa lumen gloriæ; & vtrum dici queat species impressa diuinæ essentiae, an non. Primum quidem dicitur lumen gloriæ, quia Deum ipsum, qui est gloria, & felicitas nostra, manifestat: sed quomodo manifestet, non omnes satis explicant: id vero hoc modo intelligendum est. Cum illa qualitas sit principium cum intellectu eliciendi visionem Dei: visio autem sit manifestatio quædam, & representatio ipsius Dei, in ea lumen gloriæ dicitur manifestare Deum non formaliter, sed efficienter, producendo nimirum visionem, quæ est ipsius Dei manifestatio: quare non debemus existimare, lumen gloriæ ita illuminare, & manifestare

Lumen gloriæ Deum manifestat efficienter.

nobis obiectum, vt luminis manifestatio visionem obiecti præcedat: sicut lumen corporale illustrat, colores, antequam videantur, hoc est, illuminat medium, per quod in oculum species immitti possunt, quibus colores intueamur: id enim intelligi, nedum explicari, non potest: sed luminis gloriæ illustratio, & manifestatio est ipsa Dei visio in modum à nobis explicatum.

Deinde ego non dubitarem appellare ipsum lumen gloriæ speciem impressam essentiae diuinæ, per quam elicitur visio ipsius: primum enim ex Scholasticis antiquis, etiam ex ijs, qui dicunt Deum per speciem videri, quos c. 4. retulimus, nullus est, qui distinguat lumen gloriæ ab specie essentiae diuinæ. Deinde S. Th. in art. 2. huius q. & 3. contra gent. cap. 54. circa tertiam rationem non semel, sed iterum vocat lumen gloriæ similitudinem Dei, quæ se tenet ex parte potentiae, non quidem, vt recentiores discipuli S. Thom. explicant, generali solum ratione: quæ qualibet creatura Dei similitudo appellari potest, id enim asserere de lumine gloriæ finisum esset, & omnino extra rem: sed quia sicut species impressa secundat intellectum, vel facultatem cognoscentem, vt cognoscat obiectum, sic etiam lumen gloriæ intellectum facundat. Noluimus autem ipsum appellare speciem ex parte obiecti, non quia non sit species illius: si enim est eius similitudo, erit etiam species: sed quia per speciem ex parte obiecti, vt disp. 39. late explicauimus, intelligit solum eam, quæ prius visa facit obiectum videri: porro cum disp. 38. probatum sit, nihil ob stare quo minus produci possit species impressa essentiae diuinæ: cur eam de facto dari negandum est?

Postremo idem S. Thom. 1. 2. q. 50. artic. 6. concedit, in Angelis esse habitus intellectuales: explicans autem quinam sint huiusmodi habitus, inquit, esse species intelligibiles, & omnes communiter Thomistæ eo loco species intelligibiles Angelorum appellant habitus: nec vllum alium habitum intellectus Angelis concedunt, vt videbimus disp. 218. c. 2. Quare quod S. Th. in hac q. 12. art. 5. ad 1. dixerit, intellectum fieri secundum ad intelligendum per lumen gloriæ, sicut facultas sit potentior per habitum ad operandum, nihil ob stare debet, quo minus lumen gloriæ dicatur species: nam quamuis expresse appellaret ipsum lumen habitum; nihilominus dici posset species, si quidem, vt proxime dicebamus, species intelligibiles ipse S. Thom. vocat habitus.

Obijciunt aliqui, id esse contra S. Thom. omnesque Theologos, qui dicunt Deum non videri per speciem. Cæterum nec S. Th. nec reliqui Scholastici id dixerunt, nam Doctorem Sanctum in alium sensum intelligendum esse, probauimus disp. 39. ex alijs vero Scholasticis Scotus, & Ricardus supra cap. 4. citati, defendunt, Deum per speciem impressam de facto à beatis videri: plures alij nihil de hacre asserunt. Solum Thomistæ aliqui allegant, 2. cap. huius disputationis adducti quibusdam S. Th. verbis affirmant Deum esse loco speciei, & nullam aliam ipsius speciem dari: ad hæc tamen loca satis superque præcedenti capite dictum est, quare de hac Thomistarum sententia nihil curandum est. An vero præter species rerum infusarum, quæ Christo datæ sunt, fuerit in ipso lumen ali-quod distinctum ab illis, dicemus in 3. p. q. 11. art. 5.

Adde, quod cum integrum & sufficiens principium

32

Lumen gloriæ an species Dei actus queat.

S. Thom.

33